

2022MM67

College van Gedeputeerde Staten
statenbrief

Aan Provinciale Staten

DATUM	8-3-2022	NUMMER PS	.
DOMEIN	SLO/BDO	COMMISSIE	Commissie M&M
STELLER	Tomasz E. Jaroszek	TELEFOONNUMMER	030 258 2842
NUMMER	UTSP-1106832717-752	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Muilekom

Onderwerp Statenbrief:

Afwegingskader energietransitie Hollandse Waterlinies

Voorgestelde behandeling:

Ter informatie

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting

Met deze brief willen wij u informeren over het Afwegingskader energietransitie Hollandse Waterlinies, dat wij op 8 maart 2022 hebben vastgesteld. In het door de vier provincies vastgestelde nominatiedossier heeft de lidstaat Nederland namens de provincies aan UNESCO toegezegd om het beleid om de Hollandse Waterlinies te beschermen en te gaan harmoniseren. Behoud door ontwikkeling is daarbij het uitgangspunt. De grootste behoefte aan duidelijkheid werd daarbij ervaren op het onderwerp energietransitie. Daarom is het voorliggende Afwegingskader energietransitie Hollandse Waterlinies opgesteld. Het afwegingskader geeft meer inzicht in waar en hoe het mogelijk zou zijn om windturbines van 3 MW en van 5,6 MW en zonnevelden lager dan 1,5 meter te realiseren zonder het werelderfgoed aan te tasten.

Inleiding

Op 26 juli 2021 is de Nieuwe Hollandse Waterlinie op de [UNESCO Werelderfgoedlijst](#) gekomen als uitbreiding van de Stelling van Amsterdam. De Stelling van Amsterdam heeft al vanaf 1996 de UNESCO-werelderfgoedstatus. Beide linies zijn erfgoed van wereldniveau en heten nu samen de Hollandse Waterlinies.

In het rijks en provinciale beleid voor de Hollandse Waterlinies staat de bescherming van de kernkwaliteiten centraal. [Artikel 7.2](#) (UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies) van de Interim Omgevingsverordening bepaalt dat de uitzonderlijke universele waarde van het werelderfgoed niet mag worden aangetast. Het gaat om een medebewindstaak op basis van artikel 2.13.4 Besluit algemene regels ruimtelijke ordening. Het is echter niet in alle gevallen direct duidelijk of de voorgenomen activiteit het werelderfgoed aantast. In die gevallen moet eerst worden onderzocht en beoordeeld wat de effecten van de activiteit op het werelderfgoed Hollandse Waterlinies zijn. Hierbij kan een *Heritage Impact Assessment* (HIA) gebruikt worden.

Het Afwegingskader energietransitie Hollandse Waterlinies onderzoekt door middel van een globale *Heritage Impact Assessment* (HIA) de ruimte binnen de bestaande bescherming voor de opwekking van duurzame energie. Het kader biedt geen nieuwe regels, maar maakt bestaand beleid inzichtelijker. Het biedt meer inzicht in de toepassing van bestaande regels. Daarbij is het afwegingskader gericht op de grootste gemene deler - en niet op de uitzondering. In het afwegingskader zijn drie vormen van grootschalige wind- en zonne-energie onderzocht, namelijk windturbines van 3 en van 5.6 MW en zonnevelden lager dan 1,5 meter.

Op 9 september 2021 is het voorliggend kader in de Liniecommissie vastgesteld. De voorzitter van de Liniecommissie (zie bijlage 1) verzoekt de vier provincies het kader te borgen in het provinciale omgevingsbeleid. De afzonderlijke provincies dragen zorg voor de verdere interne besluitvorming. Elke provincie bepaalt zelf of het afwegingskader in de provinciale verordening dan wel in de bijlage van of toelichting op deze verordening wordt opgenomen. Bij de eerstvolgende herziening van de Omgevingsverordening (naar verwachting eind 2022) gaan wij u voorstellen een verwijzing naar het afwegingskader op te nemen in de toelichting op artikel UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies.

Toelichting

Het Afwegingskader is een praktisch hulpmiddel voor gemeenten en initiatiefnemers bij het inschatten van de kansrijkheid van ontwikkelingen van bepaalde energievormen in de Hollandse Waterlinies. Doel is instandhouding van het werelderfgoed met de ambitie om ruimte te bieden aan de energietransitie. Het gaat daarbij om de uitzonderlijke universele waarde van het werelderfgoed. Andere beschermingsregimes zijn hier niet in betrokken. Het kader geeft een zonering waarbinnen het risico van aantasting van de uitzonderlijke universele waarde groot is (rode zone) en een zone waar dat risico minder groot is (oranje), met inachtneming van een aantal richtlijnen en ontwerpregels. De gele zone heeft een signaalfunctie. Dit geeft meer inzicht in de betekenis van de huidige regels van Rijk en provincie.

Voor de rode zone geldt dat de onderzochte ontwikkeling een significant negatief effect kan hebben op de uitzonderlijke universele waarden. Het afwegingskader stelt niet dat er in de rode zone niets kan, maar geeft aan dat het risico op aantasting hoger is dan in de oranje zone. In de oranje zone zijn ontwikkelingen van hernieuwbare energie onder voorwaarden mogelijk, zonder de kernkwaliteiten significant aan te tasten. De gele zone heeft een signaalfunctie. In principe vormt de gele zone geen belemmering voor ontwikkelingen. De kans dat door een ontwikkeling in de gele zone een negatief effect op de visuele integriteit zal ontstaan is heel gering. De mate waarin ontwikkelingen in de gele zone de visuele integriteit aantasten, is afhankelijk van de concrete situatie ter plekke. Het contrast tussen de veilige zijde van het Werelderfgoed en de onveilige zijde is daarbij één van de kenmerken van de Hollandse Waterlinies. Het stedelijke gebied aan de veilige zijde moest beschermd worden door het inrunderen van het open gebied aan de onveilige zijde. Dit betekent dat aan de veilige zijde wel meer ontwikkelingen mogelijk zijn. Bij twijfelgevallen in de gele zone dient aangetoond te worden dat geen negatief effect op de visuele integriteit zal ontstaan.

Met de geschetste zonering geeft het kader inzicht in de kansrijkheid van een initiatief binnen en in de omgeving het werelderfgoed Hollandse Waterlinies.

Het afwegingskader zegt niet of iets wel of niet mag. Maatwerk blijft in principe altijd mogelijk, waarbij maximaal gekeken wordt hoe energietransitie mogelijk te maken zonder de uitzonderlijke universele waarden van het werelderfgoed aan te tasten. Daarbij heeft de provincie de ruimte om een eigen afweging te maken en tot een eigen oordeel te komen. Om het gebruik van het Afwegingskader door initiatiefnemers, gemeenten en andere belanghebbenden te vergemakkelijken en duidelijk te maken hoe we in de provincie Utrecht het stuk interpreteren, is de bijgevoegde Leeswijzer opgesteld.

Bij de beantwoording van de vragen van ICOMOS, in de aanloop op de besluitvorming van UNESCO ten aanzien van de nominatie in juli 2021, is door GS nadrukkelijk gesteld dat de door ICOMOS gewenste wijziging van de attentiezone niet betekent dat voor die zone een verzwaring van de bescherming zal gaan gelden. Het bestaande beleid voor deze gebieden, met name de Culturele Hoofdstructuur (CHS)- Militair Erfgoed, biedt afdoende bescherming.

De attentiezone van het nominatiedossier en de gele zone van het Afwegingskader energietransitie hebben echter niets met elkaar te maken. De gele zone in het Afwegingskader is een zone die een signaalfunctie heeft in relatie tot de realisatie van windturbines, namelijk: bewustzijn dat een initiatief met een windturbine in deze zone misschien een aantasting van de visuele integriteit van het naastgelegen Werelderfgoed zou kunnen betekenen. Dit komt voort uit de specifieke zorgplicht voor het Werelderfgoed, artikel 14.7 van het Bal, en uit de Rijksinstructieregel die direct voor gemeenten geldt, art 5.131 van het Bkl. Beide regels zijn vigerend Rijksbeleid en gaan over het feit dat ook buiten het gebied van het Werelderfgoed de uitzonderlijke universele waarde van het Werelderfgoed niet mag worden aangetast.

In beide gevallen, van de attentiezone uit het nominatiedossier en van de gele zone van het Afwegingskader, zijn geen nieuwe aanvullende eisen van toepassing bovenop het reeds vigerend beleid. Beide bevatten geen nieuwe regels en zijn beleidsneutraal.

Het kader geeft inzicht in de kansrijkheid van een initiatief binnen het werelderfgoed Hollandse Waterlinies. Daarmee faciliteert het afwegingskader gemeenten en initiatiefnemers in hun zoektocht naar de ruimte voor opwekking van hernieuwbare energie binnen de Hollandse Waterlinies. We informeren de gemeenten actief over de betekenis van het Afwegingskader in relatie tot hun ambities met betrekking tot de energietransitie.

Vervolprocedure / voortgang

De verwijzing naar het Afwegingskader in toelichting op de UNESCO-artikelen in Omgevingsverordening loopt mee in de eerstvolgende herziening van de Omgevingsverordening (naar verwachting eind 2022).

Bijlagen

1. Afwegingskader Energietransitie Hollandse Waterlinies
2. Leeswijzer Afwegingskader Energietransitie Hollandse Waterlinies

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen